

ЛЕКЦІЯ 14. ВИТРИВАЛІСТЬ ТА МЕТОДИКА ЇЇ ВИХОВАННЯ

1. Витривалість як фізична якість; види витривалості
2. Втомлюваність та показники витривалості
3. Шляхи збільшення аеробних та анаеробних можливостей організму
4. Особливості виховання спеціальної витривалості

Витривалість як фізична якість

Якщо довгий час виконувати напружену роботу, то з'являються ознаки стомленості. Час роботи з початку стомленості до повної відмови організму продовжувати роботу називається - *фазою компенсованого стомлення*. Якщо запропонувати виконати певну роботу різним людям, то стомлення у них відбудеться у різний час.

Звідси: *Витривалістю людини - називається здібність протистояти стомленню у якій-небудь діяльності.*

Стомлюваність буває: *розумова, сенсорна (органи чуття), емоційна, фізична*. Названі види стомленості взаємопов'язані, але більше всього нас цікавить фізична стомленість. Тому мова йтиме переважно про фізичну витривалість.

Показники витривалості

Показниками витривалості можуть бути:

- тривалість роботи (абсолютна витривалість);
- тривалість роботи з визначеною потужністю (відносна або парціальна витривалість).

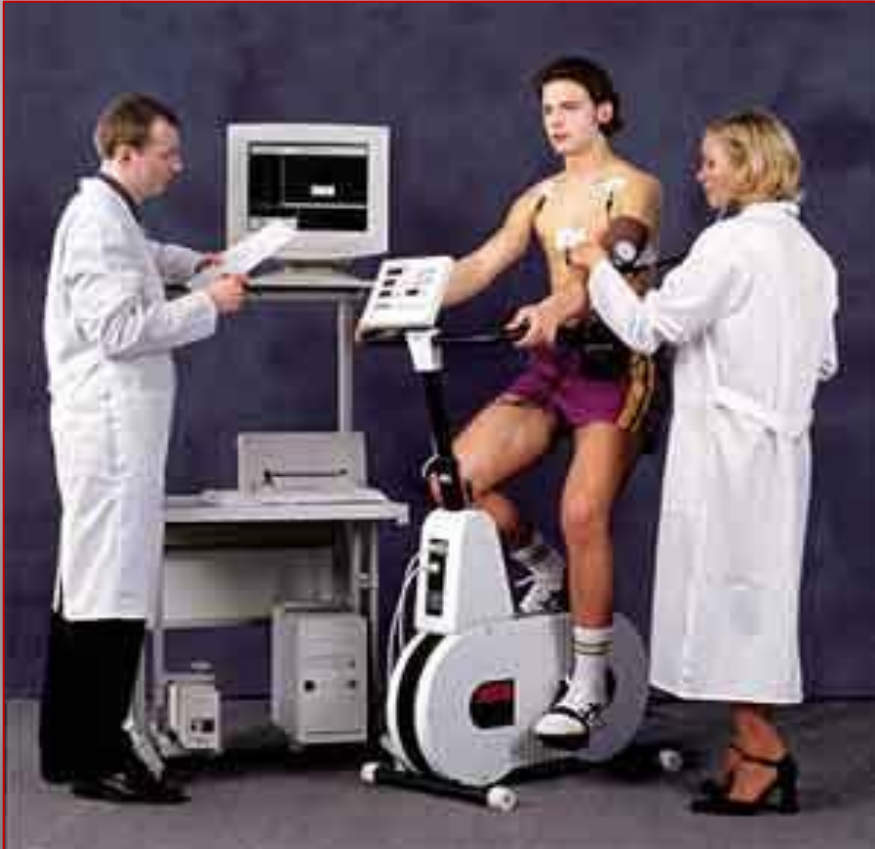
Потужність роботи визначається добутком інтенсивності на прикладену силу

Приклади:

Запас швидкості = $(T \text{ дистанції} : \text{кількість відрізків}) - T \text{ кращого відрізка}$, де T - час додання відрізка в хв, с;

Індекс витривалості = $T \text{ дистанції} - (T \text{ кращого відрізка} \times \text{кількість відрізків})$.

Види витривалості

В залежності від кількості м'язових груп, які беруть участь у роботі витривалість поділяють на локальної дії (менше 50 % м'язів) і загальної дії (більше 50% м'язів).

Витривалість залежить від потужності роботи, тобто від інтенсивності (сили і швидкості). Прийнято виділяти 4 зони відносної потужності:

- Максимальна;
- Субмаксимальна;
- Велика;
- Помірна.

При дуже помірній потужності проявляється так звана абсолютна витривалість, яку прийнято називати загальною.

Загальна витривалість

Загальна витривалість – це здатність виконувати довгий час роботу помірної інтенсивності з використанням більшості м'язів.

Загальна витривалість або абсолютна не залежить від специфіки роботи. Вона однаково проявляє себе у будь-яких видах м'язової діяльності. Набута у одному виді роботи за законами “теорії переносу” добре проявляє себе у інших видах. В її фізіологічній основі лежать аеробні реакції.

Чим вищі потужність та координаційна складність роботи, тим більша спеціалізованість витривалості.

Так, витривалість, яку розвинули у присіданнях на одній нозі, не розповсюджується на бігові вправи. У цьому контексті розрізняють ще один її вид – спеціальну витривалість

Спеціальна витривалість

Спеціальна витривалість – це витривалість, яка належить до певної діяльності, вибраної як предмет спеціалізації.

Підвидів спеціальної витривалості безліч. Але умовно їх можна поділити на такі:

- витривалість у стереотипних (суворо-регламентованих) вправах;
- витривалість у нестереотипних (ациклічних) вправах.

Втомлюваність та показники витривалості

Витривалість розвивається тільки у тих випадках, коли долається стомленість. При цьому організм намагається адаптуватися до величини і характеру навантаження як зовнішнього подразника.

Отже в основі методики розвитку витривалості лежить *спосіб регулювання навантаження*. Він передбачає **регулювання наступних компонентів фізичного навантаження:**

1. Інтенсивність вправи або швидкість пересування;
2. Тривалість вправи;
3. Тривалість інтервалів відпочинку;
4. Характер відпочинку (активний, пасивний);
5. Число повторень.

Деякі допоміжні фактори, що сприяють вдосконаленню витривалості

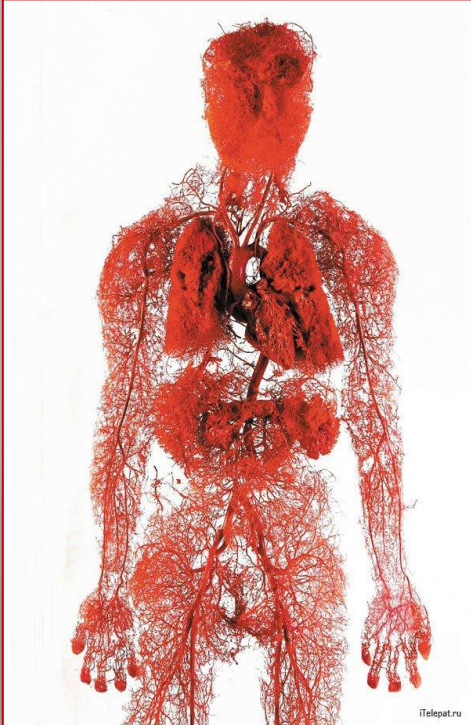
- 1) розширення фізіологічних меж стійкості (збільшення буферної ємності крові, адаптація до надлишку вуглекислого газу та недостачі кисню);
- 2) розширення психологічних меж опірності організму до стомлення.

У зв'язку з тим, що розвиток витривалості найкращим чином проходить на фоні стомленості, важливим є, з методичної точки зору, акцентувати увагу на удосконаленню витривалості наприкінці заняття чи тренування і використовувати для цього уже добре вивчені вправи.

Головними завданнями у розвитку витривалості є збільшення *аеробних та анаеробних можливостей* організму.

Шляхи збільшення аеробних можливостей організму

- 1) підвищення максимального рівня споживання кисню;
- 2) розвиток здібності підтримувати рівень споживання кисню тривалий час;
- 3) збільшення швидкості дихальних процесів.

Основні методи: *рівномірної, безперервної, повторної і перемінної вправи.*

Шляхи збільшення анаеробних можливостей

1. Удосконалити функціональні можливості фосфокреатинового механізму (алактатної витривалості);
2. Удосконалити гліколітичний механізм (лактатної витривалості).

Основний метод: *повторно-прогресуюче використання інтервальної вправи на скорочених відрізках.*

Особливості виховання спеціальної витривалості

У зв'язку з тим, що розвиток витривалості найкращим чином проходить на фоні стомленості, важливим є, з методичної точки зору, акцентувати увагу на вдосконаленні витривалості наприкінці заняття чи тренування і використовувати для цього уже добре вивчені вправи.

Деякі допоміжні чинники у виховання спеціальної витривалості

1) розширення фізіологічних меж стійкості до стомлення (збільшення буферної ємності крові, адаптація до надлишку вуглекислого газу та недостачі кисню);

2) розширення психологічних меж опірності до стомлення (шляхом виховання морально-вольових якостей та вміння протистояти стомленню).

Література

Теорія и методика фізичного виховання / Під ред. Т.Ю. Круцевич (В 2-х т.). К.: Олимпийская литература, 2008. – Т. 1. - с. 226-246.

Платонов В.Н.. Общая теория подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Учебник. К.: «Олимпийская литература», 1997. – с. 313-328.

Товт В.А. Основи теорії і методики фізичного виховання / Товт В.А., Дуло О.А., Щерба М.Ю.. Навчальний посібник. Ужгород, ДВНЗ «Графіка», 2010. – С.86-90.